

УДК 336.2

Інна ГУЦУЛ

ФІСКАЛЬНІ ЕФЕКТИ ТА ЦІНОВІ НАСЛІДКИ СПРАВЛЯННЯ МИТА

Визначено сутність, функції та фіскальну роль мита. Розкрито особливості справляння ввізного та вивізного мита. Обґрунтовано вплив мита на ціну імпортованих товарів. Проаналізовано показники надходження митних платежів до бюджету. Охарактеризовано особливості адміністрування податків на споживання у країнах ЄС. Запропоновано заходи щодо підвищення ефективності справляння мита та посилення його соціальної ролі.

Ключові слова: *фіскальна політика, мито, фінансові відносини, зовнішньоекономічна діяльність, податки на споживання, імпорт, експорт, соціальна роль..*

Інна ГУЦУЛ

Фискальные эффекты и ценовые последствия администрирования пошлины

Определены сущность, функции и фискальная роль пошлины. Раскрыты особенности взимания ввозной и вывозной пошлины. Обосновано влияние пошлины на цену импортных товаров. Проанализированы показатели поступления таможенных платежей в бюджет. Охарактеризованы особенности администрирования налогов на потребление в странах ЕС. Предложены меры повышения эффективности взимания пошлины и усиления его социальной роли.

Ключевые слова: *фискальная политика, таможенная пошлина, финансовые отношения, внешнеэкономическая деятельность, налоги на потребление, импорт, экспорт, социальная роль.*

Inna HUTSUL

Fiscal outcomes and price effects of imposing duty

Introduction. The formation of the revenue part of the budget is an important kind of activity of any state including Ukraine. Nowadays taxes are not only the main source of filling the state budget, but also a financial regulator of production. The development of the system of imposition of customs duty is urgent for Ukraine; the system which would include an extensive system of customs payments, because in addition to fiscal functions they regulate export-import operations and ensure the economic security of the state.

The purpose. The purpose of the article is to investigate theoretical and organizational principles for imposing a duty, to determine its fiscal role and price effects for the society.

Results. The essence, functions and fiscal role of a duty have been determined. The peculiarities of imposing import and export duty have been explained. The influence of a duty

on the price of imported goods has been substantiated. The indicators of receipt of customs payments to the budget have been analyzed. The main trading partners of Ukraine have been identified. The peculiarities of administration of consumption taxes in the EU countries have been studied. Measures to increase the effectiveness of a customs duty and enhance its social role have been proposed. It has been proved that the customs-tax policy in the field of taxation of consumption should be flexible and should take into account the peculiarities of socio-economic development and the condition of the consumer market in Ukraine.

Conclusion. *Nowadays Ukraine's foreign trade is partially approximated to the world standards. However, there is a need to improve the current system of taxation of export and import operations in order to save time during customs clearance of goods, to reduce differences between customs procedures in various countries of the world as well as to preserve the resources of state bodies and foreign economic entities. The conducted research has shown that today the following priorities are urgent for Ukraine: to combine existing systems of export control, import control and transit control into a single system; to provide foreign economic operators with the possibility to use places of a single electronic access for registration of foreign economic transactions; introduce a system of unified accounting of merchants with the registration only in one country; to provide foreign economic operators with the opportunity to use places of a single electronic access for registration of foreign economic transactions.*

Keywords: *fiscal policy, duty, financial relations, foreign economic activity, taxes on consumption, import, export, social role.*

JEL Classification: H20, H87.

Постановка проблеми. В Україні податки на споживання є найважливішим джерелом наповнення бюджету та потужним інструментом регулювання соціально-економічних процесів. Однак не всі їхні потенційні можливості вдало реалізовані. Пошук резервів підвищення їх бюджетотворюючої ролі та регуляторної функції спричинює орієнтацію наукових розробок на оптимізацію складу підсистеми оподаткування споживання, модернізацію елементів окремих податків і зборів, удосконалення методики їх адміністрування.

На сучасному етапі розвитку економіки все більшу роль серед непрямих податків відіграє мито. В економічних системах розвинутих країн мито застосовується не лише як засіб наповнення державної скарбниці, а й як дієвий інструмент регулювання економічної та політичної співпраці в системі

міжнародної торгівлі. Мито належить до вартісних ринкових регуляторів зовнішньоторговельного обороту, а це означає, що, як і будь-який інший непрямий податок, мито збільшує ціну товару і знижує його конкурентоспроможність. Саме з цим пов'язана основна причина його виникнення, яка полягає в потребі державного захисту національного товаровиробника, але підвищення завдяки миту цін на імпортні сировину й обладнання стримує розвиток національного виробника в цілому. Таким чином, проблеми фіскальної ефективності та цінових наслідків справляння мита потребують ґрунтовних наукових досліджень, а також набувають вагомості актуальності в період інтенсивного розвитку зовнішньоекономічних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні і практичні питання функціонування непрямих податків у податковій

системі України, їх вплив на макроекономічні та соціальні процеси досліджували такі вітчизняні фахівці: В. Андрущенко, А. Войцещук, Є. Волков, О. Гребельник, О. Десятнюк, А. Дрига, Ю. Іванов, А. Крисоватий, І. Луніна, Т. Мединська, В. Суторміна, В. Федосов, Н. Фролова та інші.

Незважаючи на вагомий здобуток вчених, ґрунтовніших наукових вивчень потребують питання щодо ефективного виконання основних функцій мита в українській фіскальній практиці, а також вплив мита на цінову політику в контексті формування суспільного добробуту.

Мета статті полягає в дослідженні теоретико-організаційних засад справляння мита, визначенні його фіскальної ролі та цінових наслідків для суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування дохідної частини бюджету є важливим видом діяльності будь-якої держави. Сьогодні податки є не лише основним джерелом наповнення державного бюджету, а й виконують роль фінансового регулятора виробництва. Для України актуальним є розвиток системи митного оподаткування, яка передбачала б розгалужену систему митних платежів, адже крім фіскальної виконують економічну функцію – регулювання експортно-імпортних операцій та забезпечення економічної безпеки держави.

Мито як податок на зовнішню торгівлю є важливим економічним інструментом впливу держави на розвиток зовнішньої торгівлі й економіки в цілому. Існує багато думок щодо визначення поняття “мито”, наприклад, О.П. Гребельник пропонує таке визначення: “Мито – це вид державного непрямого податку, який справляється з імпорту, експорту і транзиту товарів, торговельно-промислового прибутку, майна, цінностей і предметів, що перетинають кордон у визначених державою пунктах під контролем митних служб” [1, с. 5]. Поряд із цим, мито можна розгля-

дати у двох аспектах: мито – це плата, яка справляється на користь держави в обмін на певні блага, та/або це податок на товари, майно, цінності, які перевозять через державний кордон [2, с. 9].

Сплата мита здійснюється як фізичними, так і юридичними особами за здійснення експортно-імпортних операцій та оподатковується митна вартість товарів або інших предметів, які переміщуються через митний кордон України, або їх кількісні показники. Роль мита визначається відповідно до його функцій – фіскальної та регулюючої. У фіскальній функції мито служить для наповнення дохідної частини бюджету, однак на сучасному етапі розвитку значної ролі не відіграє. Регулююча функція забезпечує формування раціональної структури імпорту та експорту. Проте викремлюють такі додаткові функції, як захисна та стимулююча, які служать для захисту та стимулювання вітчизняного виробництва і забезпечення оптимального платіжного балансу, політична функція застосовується на міжнародному рівні [3, с. 291].

Основа митного оподаткування становлять митні платежі, під якими розуміють ті види податків і зборів, які нараховуються у встановленому порядку при переміщенні через митний кордон країни товарів під контролем митних органів. При цьому слід акцентувати увагу на характерній особливості митних платежів, а саме: односторонній рух вартості від юридичних та фізичних осіб до держави.

На етапі трансформування економічних відносин серед функціональних завдань, які виконують митні платежі, основними є такі: фіскальні, тобто митні платежі є джерелом наповнення бюджету; захисні, які спрямовані на захист та розвиток національного виробництва, а також захисні, які формують не тільки обсяг і структуру експорту та імпорту, але й обсяги споживання товарів в країні та структуру економіки в цілому.

Одним із найбільш поширених інструментів регулювання зовнішньоекономічної діяльності є ввізне (імпортне) мито. Відповідно до запропонованої класифікації митного тарифу мито на імпорт та ввізне мито за своєю економічною природою є еквівалентними поняттями. Воно нараховується на товари та інші предмети при їх ввезенні на митну територію країни. До основних цілей застосування імпортного мита належать наступні: 1) створення сприятливих умов для розвитку національного виробництва; 2) регулювання конкурентного впливу іноземних товарів на ринок України з метою встановлення добросовісної конкуренції; 3) вплив на господарську діяльність і соціальну сферу як складова механізму ціноутворення; 4) формування раціональної структури споживчого ринку, яка ґрунтується на збалансованій пропозиції внутрішніх і зовнішніх ресурсів, а також на ескалації митного тарифу; 5) захист окремих галузей економіки від можливого заповдіяння їм суттєвих збитків від іноземних виробників; 6) збільшення дохідної частини державного бюджету; 7) сприяння оптимізації співвідношення експорту й імпорту держави, валютних витрат і надходжень, досягненню оптимального торговельного балансу; 8) вирішення торговельно-політичних цілей у взаємовідносинах з іноземними державами, їхніми союзами та групами, тобто використання митного тарифу з метою поступок на міжнародних переговорах [4].

За економічним змістом і характером дії імпортне мито належить до вартісних ринкових регуляторів зовнішньоторговельного обороту, тобто як будь-який податок мито збільшує ціну товару і знижує його конкурентоспроможність. Хоча імпортне мито – найпопулярніший захід системи економічного інструментарію регулювання зовнішньоекономічної діяльності, але його частка в структурі митних платежів

не є найбільш суттєвою; так, нарахування з податку на додану вартість значно перевищують надходження з мита при ввезенні товарів.

Визначити вплив мита на загальний рівень товарних цін у країні значно важче, ніж розрахувати підвищення цін на імпортні товари. Проте деякі автори [5], здійснивши такі розрахунки, доводять, що втрати споживачів від загального підвищення внутрішніх цін, яке було результатом застосування імпортного мита в економічно розвинутих країнах у 4–5 разів перевищували суму стягнутого мита.

На відміну від імпортних операцій та з метою активного регулювання митних відносин в Україні щодо стимулювання вітчизняного виробника експорт звільнено від оподаткування митних надходжень ПДВ. Бюджетне відшкодування митних надходжень ПДВ здійснюється протягом місяця після подання декларації. Підставою для отримання відшкодування є дані податкової декларації за звітний період.

По суті, всі види відшкодування митних надходжень ПДВ – це бюджетне відшкодування, однак через специфіку механізму його здійснення під час вивезення (пересилання) товарів (робіт, послуг) за межі митної території України, таке відшкодування часто називають експортним. У разі виконання всіх визначених умов платник ПДВ має право отримати експортне відшкодування протягом 30 календарних днів після подання декларації з відповідним додатком [6, с. 20].

Митні надходження ПДВ є одним із основних бюджетоформуючих податків, питома вага якого в податкових надходженнях до Державного бюджету України становить 48% станом на 01.01.2017 р. (див. рис. 1). Тому законодавчі ініціативи щодо скасування ПДВ є малоімовірними та суперечать євроінтеграційним пріоритетам.

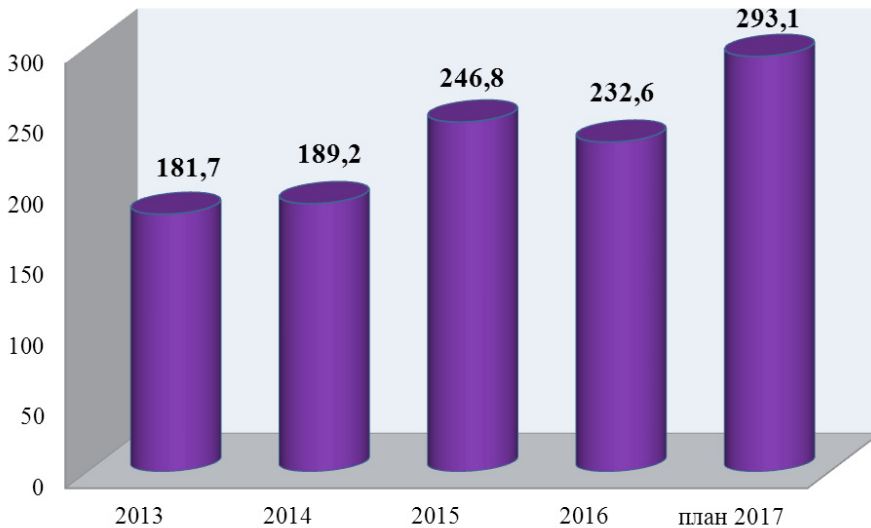

Рис. 1. Динаміка Державного бюджету України від митних надходжень ПДВ у 2013–2016 рр., млрд грн [7, 8]

До 2016 р. відповідно до спецрежиму нарахована сума митних надходжень ПДВ не підлягала сплаті до бюджету та повністю залишалася в розпорядженні підприємств, даючи змогу використовувати відповідні кошти на власні потреби, що знижувало собівартість продукції та робило її конкурентоспроможною, стимулюючи розвиток галузі.

В умовах спаду економіки основною галуззю, яка показувала зростання, був агрокомплекс. Експортери забезпечили отримання валютного виторгу в розмірі 14% від загального обсягу (металургія – 9,2%, машинобудування – 3,1%). Крім того, у товарній структурі експорту України агропродукція становить 34% (металургія – 22%, машинобудування – 11%), тому подальший розвиток агропромисловості міг би дати необхідний поштовх економіці. Варто зауважити, що ця галузь акумулює великий обсяг обігових коштів для забезпечення виробництва.

Серед найважливіших торговельних партнерів України основним у 2016 р. був Євросоюз, частка якого в українському експорті становила 41,4%, імпорту – майже 45%.

Друге місце у зовнішньоторговельному обороті посідає Китай, третє – Єгипет (рис. 2).

До трійки основних торговельних партнерів Євросоюзу ввійшли Сполучені Штати Америки, Китай та Швейцарія. Частка України у структурі товарного експорту/імпорту ЄС не перевищує 1%.

У країнах-членах ЄС значну роль відіграють податки на споживання, які збираються підприємствами торгівлі і передаються до податкових органів, а сплачуються кінцевим споживачем. Нарахування податків на споживання здійснюється на обіг, виробництво або споживання товарів і послуг, стягуються вони без урахування отриманого прибутку. Саме зусилля ЄС були спрямовані на гармонізацію цих основних податків – ПДВ, акцизу і мита. Податки на споживання, виробництво та різні податки з продажів мають кумулятивний ефект і в підсумку створюють бар'єри в торгівлі між державами ЄС. Розвиток податків на споживання пов'язується також з ідеями, що висловлюються, зокрема, німецькими вченими, згідно з якими "...оподаткування спо-

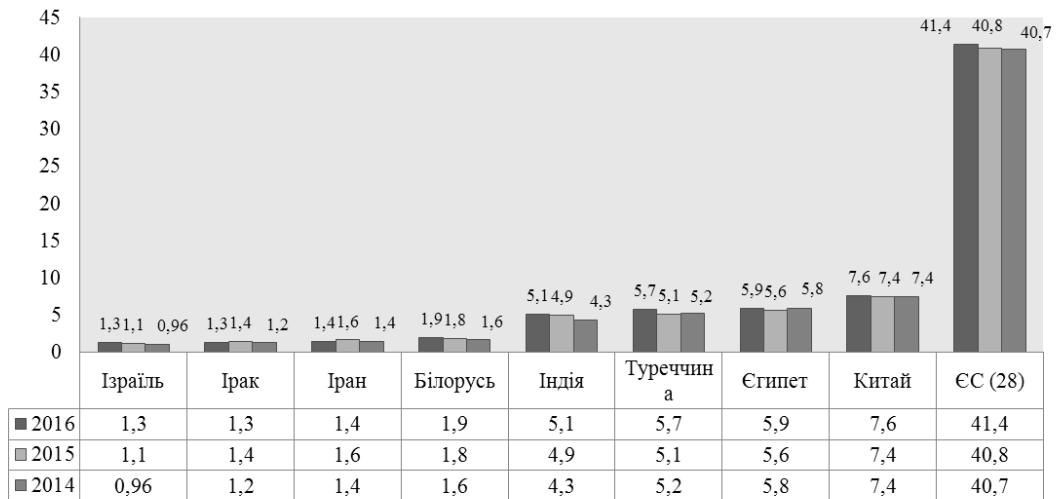

Рис. 2. Основні торговельні партнери України у 2014–2016 рр.,% [9]

живання становить меншу небезпеку для економічного зростання” [10, с. 404]. Роль податків на споживання у багатьох країнах ЄС зумовлена також їхньою високою фіскальною ефективністю і використанням цих податків для збалансування місцевих бюджетів (зокрема, в Німеччині).

Незважаючи на гармонізацію податкової системи на рівні ЄС, є істотна варіація національних рівнів оподаткування споживання. В країнах ЄС податки поділяються за джерелами: податки на споживання, податок на трудові доходи та податок на доходи з капіталу. Варто зазначити, що більша частина обсягів податкових надходжень у країнах-членах ЄС формується за допомогою оплати праці (49,8% – у 2015 р.) та спостерігається найвищий показник у таких країнах, як: Швеція (58,4%), Нідерланди (57,9%), Австрія (57,6%) і Німеччина (56,2%).

На другому місці у структурі надходжень є результати оподаткування споживання. Показники обсягів податкових надходжень у результаті оподаткування споживання стали основним джерелом бюджетів в деяких державах-членах ЄС, а саме – в

Болгарії, де рівень стягнення податків на споживання є найбільшим (53,7%), де значення показника на 21,3% вище, ніж по ЄС-27 (32,5%), в Хорватії (49,4%) і Румунії (45,2%).

На третьому місці серед показників обсягів податкових надходжень є найменша частка оподаткування капіталу (загальний показник 22,8%) в таких країнах, як: Люксембург (28,2%), Кіпр (27,1%), Мальта (26,5%), і мінімальний рівень в Естонії (6,1%).

Найвищі ставки на капітал зареєстровано в Італії (37,6), Франції (46,5%), Бельгії (35,9%). Це підтверджує значну диференціацію у сфері оподаткування країн-членів ЄС. Таким чином, рівень податкового навантаження розподіляється нерівномірно за сферами оподаткування, а зміщують і акцентують оподаткування на працю, капітал і споживання. Тому це дає змогу зберігати капітал в країнах-членах ЄС, тобто функціонувати за допомогою нижчих ставок, задля уникнення комерційних ризиків.

Основні тенденції оподаткування в країнах ЄС полягають у коливанні рівня опо-

даткування: від 51,3% в Швеції до 28,0% в Румунії. Середній рівень податкового навантаження у 2010 р. в країнах ЄС дорівнював 37,4% (в Україні – 33%). Поряд із цим, нові члени ЄС мають суттєву частину податків на споживання в загальних надходженнях (в середньому на 8–10% більше ніж у ЄС-15) – більш енергоємні технології як наслідок оподаткування енергоносіїв [10].

Поряд із цим, рівень митного обкладання товарів та інших предметів, які ввозяться в країни, що розвиваються, досить високий. Це здійснюється з метою захисту молодих і перспективних галузей економіки. За розміром встановленого мита країни, що розвиваються, можна поділити на три групи [11, с. 209]:

- 1) ставки митного обкладання до 50% і безмитний режим ввезення товарів – африканські та латиноамериканські країни: Ангола, Нігерія, Болівія, Чилі та інші; країни азійсько-океанського регіону: Сингапур, Філіппіни, Конго; деякі країни Перської затоки,
- 2) ставка 50–100% – африканські країни: Алжир, Лівія, Танзанія; латиноамериканські: Аргентина, Бразилія, Мексика; країни азійсько-океанського регіону: Іран, Індонезія,
- 3) мито перевищує 100%: Ботсвана, Марокко, Колумбія, Пакистан, Індія, Сирія. Особливо високі митні ставки у Єгипті, Таїланді, Турції.

Найвища частка податків на споживання у Данії (9,6%), що зумовлюється великою кількістю додаткових зборів, а саме збору щодо забруднення навколишнього середовища та транспортного, значною кількістю підакцизних товарів (мінеральна вода, вироби з шоколаду, морозиво тощо) та вагомою роллю місцевих бюджетів і місцевих податків у податковій системі. У Фінляндії частка інших податків на споживання становить 8% – акцизний збір на легкові

автомобілі та справляння податку зі страхових премій (24%), а також від лотерей (6-30%). Найменша частка цих податків у країнах Центральної та Східної Європи.

В європейській практиці мито також входить до складу ціни лише імпортованих товарів, а акцизний податок є елементом ціни підакцизних товарів. Він оплачується кінцевим споживачем, тобто населенням або державою, але віднімається при розрахунку величини націнки кожного наступного продавця, тому у схемі подані оптові ціни без урахування податку на додану вартість. Це спрощення відображає суть процесу формування ціни, проте спотворює деякою мірою її склад на проміжних етапах. Необхідно пам'ятати, що формування ціни на будь-якій стадії товароруку завжди супроводжується нарахуванням податку на додану вартість. Проте є винятки, а саме: націнки посередницько-збутових і торговельних організацій містять ціни тих товарів, реалізація яких здійснюється через посередницькі ланки. Тому вид ціни може мати неоднаковий склад елементів [12].

Ще один напрямок кінцевої дії податків на споживання на суспільний добробут здійснюється через рівень цін на товари (послуги), тобто формування дохідної частини бюджету. Податки на споживання – основне джерело формування доходів бюджету шляхом перерозподілу коштів, забезпечує фінансування соціальних програм і заходів. Тобто, рівень ринкових цін, впливаючи на обсяги надходжень податків на споживання до бюджету, через видатки бюджету має здатність впливати на суспільний добробут населення.

Податки на споживання, забезпечуючи наповнення бюджету, виступають елементами ціни, впливаючи на ціни в процесі їх формування та залежать від рівня цін, що склалися в ринкових умовах під впливом попиту і пропозиції. Знаючи елементи ціни

і ставки податків на споживання, завжди можна розрахувати їх суму. Тому, якщо виходити з інтересів фіску і впливу податків на споживання на рівень цін, а відтак, і на суспільний добробут, заслуговує на увагу дослідження впливу ставок податків на рівень ринкових цін.

Ринкова ціна залежить не лише від розмірів ставок податків на споживання, а й від видів цих ставок, які можуть бути як відносними, так і у твердих сумах. Якщо ставка податків на споживання встановлена у твердій сумі, то сума податку, що закладається в ціну, буде рівнозначна сумі, що підлягає сплаті до бюджету за будь-якого рівня цін, чи їх відхилення від рівня сформованих цін. Якщо ж ставка податку на споживання встановлена у відсотках (наприклад, по ПДВ), то сума податку, що закладається в ціну, залежить від: виробничої ціни (собівартість + прибуток); ціни з акцизним податком у сфері виробництва (собівартість + прибуток + АП); митної вартості по імпортних товарах. Таким чином, зростання рівня цін зумовлює скорочення обсягу виробництва та реалізації товарів і послуг.

Саме тому, в умовах становлення ринкової економіки України актуальним питанням є визначення оптимальних співвідношень між податками на споживання, які справляються з використанням відсоткових і абсолютних ставок для забезпечення надходження цих податків не за рахунок збільшення цін, а за рахунок збільшення обсягів виробництва та реалізації. А відтак, податкова політика у сфері оподаткування споживання має бути гнучкою та враховувати особливості соціально-економічного розвитку і стан споживчого ринку в Україні.

Тим не менше, з урахуванням завдань, покладених на Державну фіскальну службу України, проводиться моніторинг виконання Концепції "Обличчям до людей", основною метою якої є максимальне на-

ближення митних процедур до європейських і світових стандартів, їх максимальне спрощення на всіх етапах, скорочення впливу людського фактора на результати митного оформлення, реалізація повноцінного партнерства між митними органами і бізнесом [13].

Так, згідно із зазначеною Концепцією, основними завданнями митних органів у найближчій перспективі, в тому числі в сфері удосконалення митного адміністрування, є наступні:

- узгодження національного законодавства у митній сфері відповідно до міжнародних стандартів;
- законодавче і нормативне спрощення процедур митного контролю та митного оформлення;
- спрощення й оптимізація переліку методів гарантування і сплати податків;
- розбудова національної специфіки застосування принципу "єдиного вікна" і єдиного державного контрольного органу в пункті пропуску;
- запровадження та подальше удосконалення системи "уповноважених економічних операторів";
- забезпечення повноцінного безпаперового середовища надання державних послуг у митній сфері – електронне декларування;
- диверсифікація джерел отримання достовірної митної інформації; створення уніфікованих і прозорих правил визначення митної вартості товарів та їх класифікації;
- покращення рівня і ступеня прозорості інформації щодо митних процедур і правил;
- розвиток діалогу і співробітництва з бізнесом тощо.

Висновки. Отже, на сьогодні зовнішня торгівля України частково наближена до світових стандартів та вимог ГАТТ/СОТ.

Проте все ще виникає необхідність удосконалення чинної системи оподаткування експортно-імпорتنих операцій. З метою економії витрат часу при розмитненні товарів, зменшення розбіжностей між митними процедурами країн світу та для збереження ресурсів державних органів і суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, варто запровадити наступне: об'єднати наявні системи контролю за експортом, імпортом і транзитом у єдину систему; надати суб'єктам ЗЕД можливість використання місць єдиного електронного доступу для оформлення зовнішньоекономічних операцій; увести систему єдиного обліку торговців із реєстрацією лише в одній країні; надати суб'єктам ЗЕД можливість використання місць єдиного електронного доступу для оформлення зовнішньоекономічних операцій.

Список використаних джерел

1. Гребельник О.П. Місце і роль митних платежів у системі оподаткування зовнішньоекономічної діяльності підприємств / О.П. Гребельник // Освіта, менеджмент і бізнес: світовий вимір. – 2011. – № 2. – С. 4–8.
2. Дрига А.Б. Непрямі податки в системі регулювання суспільного добробуту : автореф. ... канд. екон. наук : 08.04.01 / А.Б. Дрига ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2002. – 15 с.
3. Іванов Ю.Б. Податкова система : підручник / Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, О.М. Десятнюк. – К. : Атіка, 2006. – 920 с.
4. Волков Є.О. Сутність податкової оптимізації зовнішньоекономічних операцій [Електронний ресурс] / Є.О. Волков. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2008-3/Volkov_308.htm
5. Суторміна В.М. Держава. Податки. Бізнес (із світового досвіду фіскального регулювання ринкової економіки) : монографія / В.М. Суторміна, В.М. Федосов, В.Л. Андрущенко. – К. : Либідь, 1992. – 106 с.
6. Луніна І.О. Ефективність оподаткування споживання в Україні / І.О. Луніна, Н.Б. Фролова // Фінанси України. – 2015. – № 1. – С. 17–27.
7. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/>
9. Основні показники міжнародної торгівлі України та країн ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://edclub.com.ua/analitika/osnovni-pokaznyky-mizhnarodnoyi-torgivli-ukrayiny-yes-ta-rosiyi-u-i-kvartali-2016-roku/>
10. Taxation trends in the European Union. 2010 edition Data for the EU Member States and Norway / European Commission. Taxation and customs. Union. Euro stat. – Luxembourg office for official publications of the European communities. – 2010. – 445 p.
11. Мединська Т.В. Особливості застосування акцизу в Україні та деяких країнах світу / Т.В. Мединська, Р.Ю. Слюсар // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – № 22 (2). – С. 206–212.
12. The official site of European Commission. Taxation and customs union, (2016, December, 4). [Electronic resource]. – Access mode : www.worldbank.org/publicsector/pe/tax/46TI0203-Le.pdf.
13. Концепція реформування діяльності митної служби України “Обличчям до людей”, затв. рішенням Комісії ДМСУ 20 жовтня 2010 року.

References

1. Hrebelynyk, O.P. (2011). *Mistse i rol mytnykh platezhiv u systemi opodatkovannia zovnishnoekonomichnoi diialnosti pidpriemstv* [Place and role of customs payments in the system of taxation of foreign economic activity of enterprises]. *Osvita, menedzhment i biznes: svitovyi vymir – Education, management and business: a worldwide dimension*, 2, 4-8 [in Ukrainian].
2. Dryha, A.B. (2002). *Nepriami podatky v systemi rehulivannia suspilnoho dobrobutu* [Indirect

taxes in the system of regulation of social welfare]. Kyiv: Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka [in Ukrainian].

3. Ivanov, Yu.B. (2006). *Podatkova systema* [The tax system]. Kyiv: Atika [in Ukrainian].

4. Volkov, Ye.O. (2008). *Sutnist podatkovoi optymizatsii zovnishnoekonomichnykh operatsii* [The essence of tax optimization of foreign economic operations]. Available at: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2008-3/Volkov_308.htm [in Ukrainian]

5. Sutormina, V.M., Fedosov, V.M., Andrushchenko, V.L. (1992). *Derzhava. Podatky. Biznes (iz svitovoho dosvidu fiskalnogo rehuliuвання rynkovoї ekonomiky)* [State. Taxes. Business (from the world experience of fiscal regulation of a market economy)] Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

6. Lunina, I.O. (2015). *Efektivnist opodatkuвання spozhyvannia v Ukraini* [Efficiency of taxation of consumption in Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finances of Ukraine*, 1, 17–27 [in Ukrainian].

7. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. (2017). [The state statistics service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

8. *Derzhavna fiskalna sluzhba Ukrainy*. (2017). [The state fiscal service of Ukraine]. Available at: <http://sfs.gov.ua/>.

9. *Osnovni pokaznyky mizhnarodnoi torhivli Ukrainy ta krain YeS*. (2016). [The main indicators of international trade of Ukraine and the EU]. Available at: <http://edclub.com.ua/analytyka/osnovni-pokaznyky-mizhnarodnoyi-torgivli-ukrayiny-yes-ta-rosiyyi-u-i-kvartali-2016-roku>.

10. *Taxation trends in the European Union. 2010 edition Data for the EU Member States and Norway*. (2010). Luxembourg office for official publications of the European communities.

11. Medynska, T.V. (2012). *Osoblyvosti zastosuvannia aktsyzy v Ukraini ta deiakyykh krainakh svitu* [Features of excise tax application in Ukraine and some countries of the world]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific herald of NLTU of Ukraine*, 22(2), 206–212 [in Ukrainian].

12. *The official site of European Commission*. (2016). *Taxation and customs union*. Available at: www.worldbank.org/publicsector/pe/tax/46TI0203-Le.pdf.

13. *Kontseptsiiia reformuvannia diialnosti mytnoi sluzhby Ukrainy “Oblychchiam do liudei”*. (2010). [Concept of reforming the activity of the customs service of Ukraine “Face to People”]. (2010, October, 20) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 09.05.2017.